

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 117/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. marca 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Romanom Tomanom, PhD., Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci ich namietaného porušenia základných práv na spravodlivý proces a na obhajobu postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 T 59/2012 a jeho uznesením z 24. novembra 2017, ktorým sa nariadilo hlavné pojednávanie, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. januára 2018 doručená sťažnosť, v ktorej sa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej

aj „sťažovateľ v 1. rade“), a [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľ v 2. rade“, spolu aj „sťažovatelia“), domáhali, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich základných práv a slobôd podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 T 59/2012 z 24. novembra 2017, ktorým nariadil hlavné pojednávanie.

2. Sťažovatelia namietajú postup okresného súdu, a to že *„dňa 24.11.2017 okresný súd po tom, čo umožnil obhajobe vyjadriť sa k argumentácii prokurátora z 23.6.2017, nečakane prerušil verejné zasadnutie a následne vyhlásil uznesenie sp. zn. 8 T 59/2012, ktorým nariadil hlavné pojednávanie na 9.2.2018. Pred vyhlásením uznesenia z 24.11.2017 okresný súd neudelil sťažovateľom slovo na konečné návrhy (nebolo výslovne udelené ani ostatným obvineným a obhajcom), a neumožnil im hovoriť ako posledným (toto nebolo umožnené v priebehu verejného zasadnutia žiadnemu z obvinených).“*

3. Sťažovatelia sa vyjadrujú k namietaným chybám prípravného konania, keď namietali, že obžalobný návrh (skutková veta obžaloby) je v rozpore s vykonaným dokazovaním a odôvodnením obžaloby, že došlo k závažnému porušeniu práva na obhajobu pri skončení vyšetrovania a že neboli zákonným spôsobom vypočutí k uzneseniam o vznesení obvinení z 8. decembra 2008, 12. marca 2009 a 8. júla 2009. Namietali, že *„... Okresný súd nemôže prejednať obžalobu v jej terajšej podobe, keďže nemá procesný základ pre opravu obžalobného návrhu (skutkovej vety obžaloby) a je teda nevyhnutné ju odmietnuť a vec vrátiť prokurátorovi. Ďalej upozorňovali na skutočnosť, že prejednávanie obžaloby v jej terajšej podobe porušuje základné práva sťažovateľov, ktorým fakticky upiera dobrodenie prípustných odklonov (napr. pri vyhlásení viny, resp. nepopretí skutkov), keďže by neboli nútení priznávať skutky spáchané zločineckou skupinou, hoci podľa uznesenia ŠTS a uznesenia Najvyššieho súdu sa takéto skutky nestali (nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní).“*. Ako uvádzajú sťažovatelia, *„... po zrušení uznesenia z 24.11.2017 a následnom postupe okresného súdu v súlade so zákonom môže dôjsť k paradoxnej situácii, keď prokurátor a sťažovatelia budú mať záujem konať o dohode o vine a treste, čoho podmienkou je priznanie viny (§ 232 ods. 1 Trestného poriadku“*. Ďalej

sťažovatelia uvádzajú, že, „v identickej situácii (neumožnenie obhajobe predniesť konečný návrh a neudelenie tzv. posledného slova obvinenému pri predbežnom prejednaní obžaloby) už Ústavný súd konštatoval porušenie základných práv (nález sp. zn. IV. ÚS 49/2011 z 25.5.2011, publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky, ročník 2011, pod. č. 39/2011)“. Sťažovatelia argumentujú, že „...okresný súd vôbec nezisťoval stanovisko prokurátora a sťažovateľov k dohode o vine a treste, hoci tak bol povinný konať. Sťažovatelia (resp. strana obhajoby) tak vôbec nemohli predpokladať vyhlásenie prokurátora a sťažovateľov k dohode o vine a treste, a až následne udelenie slova na konečné návrhy a napokon na tzv. posledné slovo.“.

4. Sťažovatelia v závere svojej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd nálezom rozhodol takto:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8T 59/2012 a jeho uznesením z 24. novembra 2017, ktorým nariadil hlavné pojednávanie, porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Trenčín sp. zn. 8T 59/2012 z 24. novembra 2017, ktorým nariadil v trestnej veci [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] hlavné pojednávanie, zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Trenčín je povinný zaplatiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] finančné zadostučinenie každému v sume 1000 EUR (slovom tisíc EUR), do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania na účet ich právneho zástupcu Mgr. Romana Tomana, PhD., advokáta, so sídlom Rudnayovo námestie č. 1, 811 01 Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

5. Podstata námietok sťažovateľov spočíva v tom, že okresný súd na verejnom zasadnutí o predbežnom prejednaní obžaloby 24. novembra 2017 nezisťoval stanovisko prokurátora k dohode o vine a treste. Ako sa ďalej uvádza medzi námietkami,

na prejednanie obžaloby je príslušný Špecializovaný trestný súd vzhľadom na obžalobný návrh uvedený v obžalobe týkajúci sa skutkov spáchaných zločineckou skupinou v jednočinnom súbehu s jej založením, zosnovaním a podporovaním podľa § 296 Trestného zákona. Sťažnosť sa dotýka ďalej celkovej dôkaznej situácie a donucovania sťažovateľov k priznaniu sa k trestnej činnosti. Ako sa uvádza v sťažnosti, námietky sa týkajú aj neumožnenia sťažovateľom po skončení vyšetrovania v dostatočnej lehote preštudovať spisy, obhajcovi preštudovať spisy a podať návrh na doplnenie dokazovania.

6. Sťažovatelia dávajú ústavnému súdu do pozornosti v prípade neumožnenia obhajobe predniesť konečný návrh a neudelenie tzv. posledného slova obvinenému pri predbežnom prejednaní obžaloby nález vedený pod sp. zn. IV. ÚS 49/2011 z 25. mája 2011, v ktorom sa vyslovuje porušenie základných práv na súdnu ochranu, a kontradiktórne konanie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Takýmto postupom okresného súdu došlo podľa názoru sťažovateľov k zásahu do ich označených práv.

7. Sťažovatelia v tejto súvislosti v sťažnosti uvádzajú, že *„Postup Okresného súdu bol nepredvídateľný, t.j. porušujúci princíp právnej istoty, keďže Okresný súd vôbec nezisťoval stanovisko prokurátora a sťažovateľov k dohode o vine a treste, hoci tak bol povinný konať.“*

II.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

9. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

10. Ústavný súd vo svojom rozhodovaní vychádza z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. V tejto súvislosti ústavný súd opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií ochrany práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu. Okrem uvedeného namietané uznesenie malo len procesný význam a upravovalo priebeh konania (napr. Zivala III. ÚS 3/02, Ölveczky III. ÚS 18/04, Mamonov III. ÚS 75/05, Karlin IV. ÚS 76/05).

12. Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02).

13. Podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku obvinený má právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odprieť vypovedať. Môže uvádzať okolnosti,

navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. Má právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom.

14. Podľa § 34 ods. 5 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie. Poučenie sa obvinenému v prípade potreby primerane vysvetlí.

15. Podľa § 238 ods. 1 Trestného poriadku podanú obžalobu, ako aj návrh na dohodu o vine a treste predseda senátu najskôr preskúma z toho hľadiska, či pre ďalšie konanie poskytujú spoľahlivý podklad, najmä preverí, či prípravné konanie, ktoré im predchádzalo, bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu a či ju treba preskúmať alebo predbežne prejednať.

16. Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku predseda senátu nariadi predbežné prejednanie obžaloby vtedy, ak má za to, že vec treba vybaviť rozhodnutím podľa § 244 ods. 1 písm. a) až i) alebo ak skutok, ktorý je predmetom obžaloby, pri správnom použití zákona treba posudzovať podľa iného ustanovenia zákona, ako ho posudzuje obžaloba.

17. Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

18. Podľa § 315 Trestného poriadku o odvolaní proti rozsudku okresného súdu rozhoduje krajský súd. O odvolaní proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu rozhoduje najvyšší súd.

19. Podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku ak nezamietne odvolací súd odvolanie podľa § 316 ods. 1 alebo nezruší rozsudok podľa § 316 ods. 3, preskúma zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie,

ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo. Na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané, prihliadne len vtedy, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1.

20. Podľa § 321 ods. 1 Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj

a) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby,

b) pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie,

c) ak vzniknú pochybnosti o správnosti skutkových zistení napadnutých výrokov, na ktorých objasnenie treba dôkazy opakovať alebo vykonať ďalšie dôkazy,

d) ak bolo napadnutým rozsudkom porušené ustanovenie Trestného zákona,

e) ak je uložený trest neprimeraný, alebo

f) ak je rozhodnutie o uplatnenom nároku poškodeného na náhradu škody v rozpore so zákonom.

21. Z uvedených ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že po podaní obžaloby bol okresný súd súdom s plnou jurisdikciou, v právomoci ktorého bolo posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností daného prípadu, ako aj posúdenie prípadných procesných pochybení orgánov činných v trestnom konaní. Aj v súvislosti s námietkami sťažovateľov smerujúcimi proti postupu okresného súdu v uvedenej veci poukazuje ústavný súd na uvedené ustanovenia Trestného poriadku, z ktorých je zrejmé, že sťažovatelia môžu tieto námietky, ktoré uplatnili vo svojej sťažnosti, predložiť odvolaciemu súdu podaním odvolania proti rozsudku okresného súdu, pričom práve krajský súd ako súd odvolací je súdom, do ktorého právomoci patrí oprávnenie rozhodnúť o nich.

22. Sťažovatelia teda realizáciou svojho práva na obhajobu v priebehu trestného konania vedeného proti nim majú možnosť účinným spôsobom namietat' porušenie svojich v sťažnosti označených práv pred všeobecnými súdmi, a preto ústavný súd ich sťažnosť

pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2018